

WEBINAR “HOE ZETTEN OF HOUDEN WE HET THEMA VOEDSEL OP DE LOKALE AGENDA?” - VERSLAG

Dinsdag 7 mei 2024 van 14:00 tot 15:30

Programma

- 14:00 Welkom en inleiding
- 14:10 Keynote door Katrien Verbeke (Let Us) over voedsel als verbindend en transversaal thema
- 14:30 Getuigenissen van stad Gent (Lieta Goethijn) en stad Geraardsbergen (Bram Merckaert)
- 14:50 Take aways (Katrien Dejongh, VLM)
- 15:00 Vraag en antwoordsessie

Samenvatting

VLM organiseerde op 7 mei een webinar rond de vraag hoe we het thema voedsel op de lokale agenda kunnen zetten of houden. Een 60-tal vertegenwoordigers van lokale, provinciale en Vlaamse overheden en middenveldorganisaties namen eraan deel. Het webinar werd georganiseerd in het kader van de voedseldeal [‘voedselstrategieën op lokaal, regionaal en provinciaal niveau’](#), binnen de Vlaamse voedselstrategie [Go4Food](#).

Katrien Verbeke van [Let Us](#) deelde in haar keynote de inzichten die ze verzamelde uit jarenlange ervaring en werking rond voedsel en lokale voedselstrategieën. Ze verwees naar de **kracht van voedsel als verbindend thema** en het **belang van een strategisch kader** om meer structureel aan het voedselverhaal te werken. Een voedselstrategie en een voedselraad zijn de ideale eerste stappen om het lokaal beleid te verankeren. Ondanks de hindernissen waar lokale besturen mee te maken hebben in het uitbouwen van een voedselbeleid, gaf Katrien ook een aantal praktische handvaten en aanknopingspunten mee om aan de slag te gaan. Belangrijk daarbij is om te trachten **in te haken op bestaande initiatieven**, zoals bijvoorbeeld het onderschrijven van engagementen zoals het Milaan Pact voor een stedelijk voedselbeleid ([MUFPP](#)), de [engagementsverklaring lokaal voedselbeleid](#) van VVSG, de verklaring van Glasgow of de [Green Deal Eiwitshift](#). Daarnaast kan ook worden ingehaakt op onderzoeksprojecten die vaak interessante data en inzichten kunnen opleveren, of kan worden ingetekend op subsidies zoals LEADER, EIP, oproepen rond circulariteit, Europese Horizon oproepen, Interreg, enzoverder. Katrien wees ook op het **belang van samenwerken**, zowel met collega’s van andere beleidsdiensten als met externe stakeholders, en om te focussen op de **lokale noden en de lokale context** om de aanpak vorm te geven. Er is namelijk geen standaardaanpak die in elke omgeving werkt. Verder mag een **duidelijke communicatie** niet ontbreken om het thema voedsel meer zichtbaarheid te geven en resultaten te belichten. Bekijk [de opname hier](#) en de [presentatie hier](#).

Lieta Goethijn deelde de acties die in Gent ondernomen worden om het thema voedsel op de politieke agenda te houden, over legislatuurwissels heen, en met de lokale verkiezingen in het vooruitzicht. De stad Gent heeft sinds 2013 een lokale [voedselstrategie Gent en Garde](#). De uitbouw hiervan was mogelijk door het politieke draagvlak. Het structureel verankeren van een voedselstrategie in de beleidsplannen zorgt ervoor dat het voedselthema over legislaturen heen onder de aandacht blijft. Het gaat niet alleen over de dienst Milieu en

Klimaat, maar ook over beleidsplannen van andere diensten, en andere schepenen. Toch zijn ook andere inspanningen nodig. Er bestaat in Gent bijvoorbeeld een [Voedselraad](#) die werkt aan een **memorandum**. Ook de **deelname aan Europese projecten** kan zorgen voor een lange termijn beleid. Een andere tip die werd meegegeven is het **inspelen op de actualiteit** om het voedselthema aandacht te geven, of om zichtbaarheid te geven aan bepaalde acties waar de stad aan werkt. De recente nieuwsaandacht rond brooddozen in scholen was bijvoorbeeld een gelegenheid om de acties van de stad Gent rond gezonde en duurzame voeding voor kinderen en jongeren te belichten. Daarnaast gaf Lieta ook aan dat het belangrijk is om de **impact en de resultaten van de voedselstrategie zichtbaar te maken**, zowel intern, bij collega's en andere schepenen, als extern, zoals het Kiemkracht festival. [Bekijk de presentatie van Lieta hier](#).

Bram Merckaert is als medewerker bij het lokaal bestuur van **Geraardsbergen** onder meer bezig met het lokaal voedselbeleid. In Geraardsbergen werd een lokaal voedselplan of -strategie uitgewerkt. Het aantal doelstellingen werd bewust beperkt gehouden tot vijf, rekening houdende met de capaciteit van het lokale bestuur in Geraardsbergen. Bram gaf aan dat het **belangrijk is om andere diensten te betrekken**, zoals de dienst duurzaamheid, of de dienst landbouw. Maak kenbaar dat je rond het thema werkt en dat je partners zoekt. **Over de grenzen van de stad kijken** werd ook als een belangrijk element aangehaald, naast het **betrekken van mensen op het terrein**. [Bekijk de presentatie van Bram hier](#).

Tenslotte gaf Katrien Dejongh van de dienst plattelandsbeleid van VLM **enkele kernboodschappen** uit de keynote en de getuigenissen:

- **De kracht van voedsel als verbindend thema.** Voedsel hoeft niet altijd het centrale uitgangspunt te zijn. Het kan een hefboom zijn voor andere thema's of doelstellingen, zoals gezondheid, welzijn, onderwijs.
- **Belang van de lokale context en een lokale aanpak.** Het is belangrijk om te starten vanuit de lokaal aangevoelde noodzaak voor een voedselbeleid. De noden en de capaciteiten verschillen per regio, per lokaal bestuur.
- **Betrek burgers.** Zorg voor een brede gedragenheid bij de inwoners door hen te betrekken en te informeren, bijvoorbeeld via een voedselraad.
- **Belang van een strategisch kader.** Een algemeen kader wordt nu soms gemist bij concrete projecten, het algemeen doel van de projecten die bijdragen aan het voedselbeleid moet duidelijk zijn.
- **Begin met de kleine acties**, zowel intern als extern. Breng in kaart wie er reeds bezig is met voedselbeleid. Collega's, diensten, directe omgeving. Probeer je wagonnetje daar aan te haken. Met welke organisaties kan je samenwerken, welke organisaties kunnen de hulp van het lokaal bestuur gebruiken en waar kan je als lokaal bestuur zelf initiatief nemen.
- **Maak het zichtbaar**, bij collega's, burgers, andere schepenen. **Toon de impact** aan zoveel mogelijk mensen.

Vraag en antwoordsessie

Vraag: hoe kan dit worden aangepakt met beperkte capaciteit (tijd en middelen)?

Antwoord: Zoek de middelen, niet enkel bij het eigen lokale bestuur, maar ook andere subsidies kunnen helpen. Bed het voedselthema in bij andere diensten, zoals omgeving, gezondheid... Gebruik de middelen die bij andere diensten zitten. Laat andere diensten het potentieel zien. Maak dat verhaal ook kenbaar bij de collega's. Bijvoorbeeld: kunnen we via een ruimtebeleid met bepaalde landbouwgronden aan de slag. Kunnen we als beleidsdienst zelf een hefboomrol spelen met onze expertise en lokale instrumenten, maar de werklast verdelen over andere domeinen die met het thema verbonden zijn?

Vraag: zijn er ook goede voorbeelden en praktijken uit het buitenland?

Antwoord: Er wordt veel geleerd van andere Europese steden. Collega's uit het buitenland die op hetzelfde thema werken zijn een leuke opsteker. Buitenlandse steden zijn soms ook anders en staan al verder dan andere Vlaamse steden. Het idee van de voedselraden is gebaseerd op buitenlandse ervaringen en experimenten. Ook via netwerken zoals eurocities worden kennis en ervaringen uitgewisseld.

Vraag: Waarop zijn de lokale voedselstrategieën gebaseerd? Op de Europese 'farm to fork'-strategie? Op de Vlaamse 'Go4food'-strategie?

Antwoord: In Geraardsbergen hebben we ons laten begeleiden door de provincie. We zijn een kleiner lokaal bestuur en willen het behapbaar houden. We willen eerst lokaal een draagvlak creëren. Daarna kunnen we zien hoe we het verder uitwerken. Momenteel hebben we ons dus niet vastgehaakt aan de Europese F2F of de Vlaamse voedselstrategie.

De Gentse voedselstrategie bestond al voor de Vlaamse voedselstrategie en de Europese 'Farm to Fork' strategie werden opgemaakt. Het is wel interessant om de ontwikkelingen te zien, ook op Vlaams niveau. In Lieta's ervaring staan steden soms nog wat ver af van de Vlaamse voedselstrategie. De steden werden tijdens de uitwerking van de Vlaamse voedselstrategie vertegenwoordigd door VVSG. Nu, tijdens het uitvoeren van de werkpakketen, en zeker in het kader van dit werkpakket (*voedseldeal 'voedselstrategie op lokaal, regionaal en provinciaal niveau', nvdr*) is die vertegenwoordiging er niet. Er zouden middelen moeten gekoppeld worden aan de werkpakketen, zodat we ook met steden aan de slag kunnen gaan en kijken hoe we de verbinding met het Vlaamse niveau kunnen maken. Wat betreft het Europese niveau, dat is nog wat verderaf. In Gent proberen we wel actief de link te maken, in de mate van het mogelijke. Zo zijn we bij voorbeeld vertegenwoordigd in de Europese agenda thematisch partnerschap rond voeding, waar we input geven rond drempels die we ondervinden, of op Europees beleid.

Vraag: Hoewel verschillende domeinen; landbouw, omgeving, werk, welzijn, armoede, economie, etc., een transversaal voedselbeleid zouden kunnen uitwerken, is de ervaring dat de diensten vaak binnen hun eigen beleidsdomein blijven denken. Hoe overtuig je schepenen en collega's om over de diensten heen een voedselbeleid te financieren?

Antwoord: Probeer het transversale karakter en de mogelijke synergie tussen de beleidsdomeinen te benoemen. De budgetten van de andere beleidsdomeinen moeten ook verantwoord worden. Als die middelen ook kunnen bijdragen tot een gedragen, transversaal voedselbeleid, zal dat die diensten ook ten goede komen en hun uitgaven grondiger verantwoorden.

Wees zelf ook proactief en selectief. De ene dienst is enthousiaster dan de andere. Maak zelf kenbaar dat je naar een transversale aanpak op zoek bent en dat je partners zoekt. Zorg dat je weet waar anderen mee bezig zijn en zorg dat de eigen acties ook zichtbaar zijn.

Ook op Vlaams niveau is het nog een uitdaging om alle stakeholders die rond voedsel bezig zijn, samen te krijgen. Vlaanderen zou bijvoorbeeld ook aan een Europees project kunnen deelnemen, of een Europees project kunnen dragen.

Het blijft eigen aan de politiek dat bevoegdheden opgesplitst zijn, terwijl sommige beleidsdomeinen van nature transversaal zijn. Een minister van voeding is misschien een suggestie.

Vraag: Lievegem is een zeer landelijke gemeente met heel wat landbouw. Zijn er al vergelijkbare gemeenten die een voedselstrategie hebben opgemaakt?

Antwoord: Ja, Geraardsbergen en Sint-Truiden zijn kleinere gemeenten die een voedselstrategie hebben opgemaakt. Die voedselstrategieën zullen, gezien hun meer landelijk karakter, bijvoorbeeld meer aandacht hebben voor landbouw dan pakweg de voedselstrategie van Gent. De synergie en overlap tussen het landbouw- en het voedselbeleid zal in een landelijke gemeente meer aan bod komen. Lokale besturen zullen naargelang de specifieke situatie schuiven richting het ene of het andere domein qua start- of uitgangspunt.

De stad Aalst heeft vanuit het landbouwbeleidsplan, dat een visie rond korte keten bevatte, de link met een voedselbeleid gemaakt. Landbouw kan dus ook het startpunt zijn voor voedselbeleid en een voedselstrategie. De visie is in deze gebaseerd op het initiatief dat de sector zelf neemt en de stad probeert die actoren dan te ondersteunen.

